

AUNE KROHN MENNEITTEN AIKOJEN TARINAA

OSAKEYHTIÖ VALISTUS

HELSINKI 1955

Raittiuskansan kirjapaino 1955

MENNYTTÄ AIKAA MUISTELEN

NIIN MIELELLÄNI VIELÄ.

NIIN MONI ARMAS TÄHTÖNEN

MINULLE VIITTAÄ SIELLÄ.

R U N E B E R G

AINO KALLAS - LAPSI JA KASVAVA TYTTÖ

Julius Krohnin, tiedemiehen ja runoilijan, kodissa syntyi elokuun 2 p:nä 1878 pieni tyttö. Hän ei suvainnut vetää ensi töikseen pääkaupungin tomuista ilmaa, vaan Kiiskilän vanhan kartanon kulttuuria ja kodikasta »ikikesän» yhdistelmää. Ehkä ne jäivätkin siitä hänen olemukseensa pysyviksi ominaisuuksiksi.

Esikoistaan hymyillen katsellessaan äiti lauloi:

»Oi riemu taivahinen,
oi autuus verraton!
Tuo vaimo onnellinen,
mi äidiks tullut on!
Ja vasten rintaa sulki
hän aarteen kaivatun,
ja silmä silmään vaipui
ja sielu sieluhun.»

Kasteessa tulokas sai nimekseen Aino Julia Maria, toisen nimen isoäitinsä ja kolmannen äitinsä mukaan, jota oli lapsena mainittu sillä nimellä. Mutta aluksi hän oli omalla kielellään »Ono».

Ono oppi kaiken varhain. Kahdeksankuukautisena hän yritti kävelyä, sitten seurasi pian puhetaito, ja nelivuotiaana hän jo luki kirjaa, josta tuli niin tärkeä tekijä hänen elämäänsä.

Toistaiseksi hän sentään taapersi pitkin huoneita, joiden viekoituksena olivat äidin monet kasvit. Lehti kuin kehoitti: »Nyppäise!» Ja Ono nyppäisi. Mutta siitä eivät pitäneet kasvit eikä äiti. Tuli näpsäys pikku sormille. Ono pisti ne selkensä taa ja vakuutti tosissaan: »Ei Ono koske!» Paha kyllä, olivat sormet heti taas toimessa.

Vähitellen kantoivat jalat kauemmaksi. Ludviginkadun 8:ssa Helsingissä oli Ida-tädin »eldorado», lastenkin kanssa viisaasti jutteleva setä Fredrik ja nekkuja keittävä, satuja kertova täti Ida ja keittiössä iloinen Kaisa, ja ennen kaikkea siellä oli muuan kirjakaappi, jonka alaosa oli luovutettu lapsille. Siitä sai ottaa mitä vain kaikessa rauhassa.

Ei siihen aikaan ollut kovinkaan monia varsinaisia lastenkirjoja. Oli hyvin vanha painos »Tuhannen ja yhden yön» ihmeellisiä satuja erivärisinä paperikantisina vihkoina, oli pienikokoinen sidottu, värikuvallinen »Grimmin sadut» ja erinäisiä muitakin, joissa sorea

suomen kieli soi vielä perin avuttomana ja virheellisenäkin. Mutta se ei estänyt niitä yhä uudelleen tutkimasta. Aivan lähteen partaalla, toisin sanoen kirjakaapin edessä, makasi pieni ahmija vatsallaan ja luki lukemistaan.

Mutta myöhemmin siihen ilmestyi toinenkin, yhtä innokas lukija tai lukijatar, nyt jo siedetty, vaikka olikin ennustettuna saanut topakan vastaanoton: »Jos se on sisko, en anna sille yhtäkään lelua!» Vuosien vierieissä suvaitsemattomuus sentään väistyi. Tarmokkaan esikoisen ja hiljaisen »kuopuksen» kesken sattui kyllä joskus koviakin yhteenottoja, niin että kerrankin särkyi kaunis, äidin Norjasta tuoma »piippu», jolla saattoi puhalttaa ihania sateenkaarenvärisiä saippuakuplia! Mutta oli sovun hetkiäkin. Voitiin istua yksissä tuumin lattialla tekemässä saksien avulla kirurgista leikkausta Molla-Maijalle, isolle kangasnukelle, sen sisikunnan toteamiseksi.

Muita nukkeharrastuksia Onolla ei ollutkaan. Ihmeelliset posliinipäiset ja aitohiuksiset nuket, jotka olivat tulleet Saksasta Emmy-tädin mukana, jäivät toimeettomina lojumaan. Niiden tilalla olivat teatteriharrastukset, joiden innoittajana lienee ollut Kaarle-veikon nukketeatteri.

Ne eivät pysähtyneet pelkkään esittämiseen, vaikka Aino joskus haaveilikin näyttelijättären elämänuraa ihailemansa Ida Aalbergin tapaan — aivan niinkuin Kaarle aikoinaan suunnitteli uudeksi Kaarlo Bergbomiksi. Syntyi näet mielikuvituksen tuotteena oikea murhenäytelmä, lopussa sankarittaren asianmukainen kuolema. Se oli suurtaapaus kerrassaan!

Mutta jo varhain pieni Ono nousi runoratsunkin selkään. Hän sairasti paljon, ja kerrankin toipilaana ollessaan ja aikaansa ikävystyessään runoili haikeasti leikkitoveristaan Gunnarista: »Gunnarkaan ei käy, kun olen kipeä, ennen hän tuli, kun olin ripeä.» Säkeissä tuskin tuntunee »leijonan kynsi», toisin sanoen tulevan runoilijan väkevä ote!

Aino oli myös postimerkki-intoilija. Hänellä oli iso hieno postimerkkikirja, johon hartaasti kerättiin niin monen maan postimerkkejä kuin suinkin. Myöhemmin ilmestyi vanhojen rahojen kokoelma ja kesän tuloksena hienon hienojen neuojen varaan pistettyjä hyönteisiä korkkilevyssään.

Keväisin mentiin Karjalaan, isovanhempien »ainaisen kesän maahan», jonne myös samanikäiset serkut saapuivat. Kiiskilän ankara mummuli osasi panna lapset työhönkin. Kitkettiin määrääjat puutarhassa ja tultiin sitten palkoille, 10 penniä miestä kohti. Enimmäkseen sentään leikittiin, mihin suuri puisto varjoisine käytävineen ja eritoten väriikkunainen »lystihuone» antoivat yllin kyllin aihetta.

Syksystä 1887 alkoi koulu. Onosta tuli Aino ja iso tyttö, jolla oli paljon yhdenikäisiä tovereita. Ja heidän mukanaan tuli koulutyön ohessa monenlaisia harrastuksia.

Mutta jo kesä 1888 toi suuren odottamattoman muutoksen koko elämään. Isä näet hukkui purjehdusmatkallaan. Seuraavana keväänä oli vanha koti purettava ja vaihdettava ahtaaseen laitakaupunkiasuntoon. Tosin siellä oli iso piha puutarhoineen, jollaisia oli miltei joka talossa Ruoholahden puolella kaupunkia, ja *siellä* oli aurinkoa. Mutta kadulle antavat ikkunat olivat matalalla ja pohjoiseen, ja tilaa oli vähän.

Entisessä kodissa oli ollut »Alanderin kivimuurin» kolmannesta kerroksesta avara näköala yli rakentamattoman aukion ja matalien puutalojen merelle saakka . . .

Kiiskilän »ikikesän» portit sulkeutuivat saman tien ainiaaksi. Isovanhemmat möivät hovinsa, ja pian he olivat itsekin poissa.

Mutta silloin avautui toinen suvinen portti, rakas Syrjä. Se oli maalaistalo hämäläisen harjun juurella, kahden lahdenpoukaman välisellä niemellä, luonnonkaunis, yksinäinen.

Siellä olimme olleet jo kesän 1887 täti Idan hoivissa, ja siitä tuli nyt vuosikausiksi ikävöity kesäkotimme.

Jos Kiiskilässä oli ollut noudatettava rajoittavia seuraelämän tapoja, vallitsi Syrjässä villi vapaus. Sai olla paljain jaloin ja vähin vaattein ja harjoittaa ulkoilua. Ja se vetikin Ainoa puoleensa.

Äiti hankki onkivavan siimoineen, ja niin sitten kaivettiin syöttimadot saunalahden mätänevän vanhan hirsikasan alta ja istuttiin tuntikaupalla nuottakoppiniemen laakealla kivellä. Ainolla oli hyvä kalaonni, ja täti Ida oli altis ostaja. Tai sitten vedettiin uistinta hauskoilla kahviretkillä Loppijärven moniin saariin tai kelluttiin ilman vain ulapalla isossa meriveneessä, joka oli lasten turvallisuuden vuoksi hankittu kiikkerien hämäläisruuhien tilalle. Uskollinen Tassu oli aina mukana, ja jollei otettu, se ui perässä ja veneeseen nostettuna pärskytti kaiken märkeksi tuuhealla turkillaan. Kun Aino, hyvä uimari, kerran lähti viilettämään yli kahden saaren välisen leveän salmen, oli Tassu kintereillä. Rapuretkillekin sen piti päästä, kun mentiin nirhakepit syötteineen ja verkkohaavit olalla ja palattiin täysin kopin mielessä herkulliset rapukestit.

Syksymmällä oli sienimatkoja. Ja kun elokuinen lamppu syttyi Syrjän saliin, makasivat siskokset lattialla tuoleista, saaleista ja tyynyistä rakentamissaan intiaanimajoissa kuunnellen setä Fredrikin kaunista ääneenlukua. Siinä tutustuttiin kirjallisuuden parhaimpiin. Sanomattakin on selvää, että Syrjän vain harvoin lisiä saava kesäkirjasto luettiin moneen kertaan. Tämänkin kodin hajottua rakkaitten kuoltua otti kumpikin entisistä pikkutyöistä itselleen yhden kirjan muistoksi — Aino Lien »Laivuri Worsen» ja pikkusisko Mauri Jokain »Zoltan Karpathyn».

Niin sitten kuuluivat kesäiset päivät vuosi vuodelta. Yhtä riemumielin kuin oli suven koittaessa lähdetty maalle, yhtä suuri oli riemu syksyin kaupunkiin palatessa, yhtä värisyttävä Töölönlahteen iltavallojaan heijastelevan Helsingin näkeminen. Syksyn vaihtuessa talveksi oli reipasta hiihtoa ja luistelua, oli vanhaan tapaan näytelmäharrastuksia. Luokka luokalta siirtyen 15-vuotias Aino pääsi koulusta hyvin päästötodistuksin keväällä 1894.

Sitten seurasi nuoruus iloineen ja suruineen. Tuli rippikoulu kotona hyräiltyine virsineen, tuli pitkä sairaus, joka teki tyhjäksi valkolakkihaaveilut. Tuli seitsentoistavuotiaan runokokoelma, tuli ensimmäisten kertomusten julkaisu. Ja eräänä päivänä tuli nuori eestiläinen maisteri, vei omaan maahansa ja antoi *Kallas* nimen. Ilmestyi kirja kirjan jälkeen. Onosta oli tullut kirjailija.

Mutta sehän ei kuulu enää tähän jutelmaan. Sanomme siis vain vanhojen satujen tapaan:

Sen pituinen se.